

ANATOL CIOCANU, „AMANTUL A CINCI MAȘINI DE SCRIS”

DOI: 10.5281/zenodo.3364361

Doctor habilitat în filologie **Alexandru BURLACU**
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

ANATOL CIOCANU, „THE LOVER OF FIVE WRITING MACHINES”

Summary. The poetry of Anatol Ciocanu, who ends the generation of '60s, is examined in terms of the concepts of a solar poet, adolescent and romantic sentimentalism at its beginnings, and dramatism, tragedy in the stage of its maturity when it returns to a well-known tradition of the singing of our sufferings. The writer, the “child of the sun”, evolves in various roles, disguising himself in the young Telemah, voivode, son of emperor, peregrine, in Robinson “on the island of Patience” etc. In hymns, prayers and curses, ballads and sonnets there is a rhapsode that coveted life as a feast. In the most elaborated poems, one can notice the transposition by which the concrete is illuminated thanks to an extraordinary freedom of fantasy. The aesthetic value of the poetry lies in the way of reordering the elements of the world into a system of unrelated relationships established by the “creative fantasy” in a Rimbaldian manner. The game between appearances and essences, between “real” and “unreal” produces the effect of “sensory non-reality”; usually plasticized in folkloric colors, ritual actions and gestures, most of the time, all these dominated by the mioritic serenity of the lyrical character reconciled with the feeling of inexorable disappearance.

Keywords: solar poet, romantic sentimentalism, adolescent vision, euphoria, candor, spontaneity, folklore style, confession, dramatic.

Rezumat. Poezia lui Anatol Ciocanu, care încheie plutonul generației șaizeciste, este examinată prin prisma concepțelor de poet solar, sentimentalism adolescentin și romantic, la începuturile ei, și dramatism, tragism, în faza maturității sale, când se întoarce la o bine cunoscută tradiție a cântării pătimirii noastre. Scriitorul, „copil al soarelui”, evoluează în diferite roluri, deghizându-se în tânăr Telemah, voievod, fiu de împărat, peregrin, în Robinson „pe insula Răbdării” etc. În imnuri, rugi și blesteme, balade și sonete se arată un rapsod care a râvnit viața ca o sărbătoare. În cele mai elaborate poezii se remarcă intervertirea prin care se iluminează concretul grație unei extraordinare libertăți a fanteziei. Valoarea estetică a poeziei stă în modalitatea de a reordona elementele lumii într-un sistem de relații inedite, stabilite de „fantezia creatoare” într-o manieră rimbaldiană. Jocul dintre aparențe și esențe, dintre „real” și „ireal” produce efectul de „realitate senzorială”, de regulă, plasticizată în culori folclorice, acțiuni și gesturi ritualice, de cele mai multe ori, toate acestea dominate de seninătatea mioritică a personajului liric împăcat cu sentimentul dispariției inexorabile.

Cuvinte-cheie: poet solar, sentimentalism romantic, viziune adolescentină, euforie, candoare, spontaneitate, stil folclorizant, confesiv, dramatic.

Poetul care „încheie plutonul generației șaizeciste” este Anatol Ciocanu, considerat „un scriitor <<fără evoluție>>”, dar având poezia <<în vârful degetelor>>”, un „risipitor, exuberant, cu figură de dandy, scufundat în visătorie, de o cuceritoare noblețe intelectuală, el s-a vrut un <<voievod al sufletelor migratoare>>”, fără a avea „un talent stihial” [1, p. 300].

E un liric abundent, foarte prolific, realizat doar parțial și pe spații mici. Poeziile lui sunt afectate de sentimentalism, de un anumit tip de romantism. Un tablou vibrant al versurilor lui Anatol Ciocanu ne oferă Andrei Țurcanu: „Exuberante și melancolice totodată, romantice la modul unui sentimentalism vag și evazionist, de o tinerețe sprințară ușor colorată voievodal, versurile lui Anatol Ciocanu au o aură poetică de visare și basm. Oriunde ar arunca ochii poetul, o Muză întotdeauna disponibilă îi sare în ajutor și des-

chide resorturile unei nesecate poeticități a lucrurilor. E o poeticitate mereu egală cu sine, care se dezvește lin și se arată domol, într-un ritm tărăgănat și interminabil, ca firul de mătase tras din cocoșa originară”.

Senzația dublă, care se desprinde la lectura acestei poezii, pe de o parte, e impresia „de senectute, cu atributele de cumpătare și chibzuință proprii unei vârste înaintate, vădite în clasicitatea și cumințenia așezată și monotonă a versificației, cuprinzând atât formele fixe, cât și exercițiile verslibriste. Și, de altă parte, sentimentul egal și uniform de junețe romantică emanat cu o îndărătnică statornicie de-a lungul anilor de zeci de plachete de versuri, viziunea adolescentină și visătoare impusă continuu, ostentativ, de reprezentările despre sine și despre lume ale unui romantic pelerin, întruchipare personalizată a eului liric” [2, p. 117].

Dosarul receptării, mai puțin impresionant decât al altor colegi de generație, îi caracterizează debutul, la data apariției, ca fiind marcat de „prospețime și gingășie” (Victor Teleucă); „păduri de lumină” (Vitalie Tulnic); „caracterul degajat al verbului”, „fluiditatea și sprinteneala”, „deschiderea euforică”, „lumina, transparența, frăgezimea, candoarea” (Mihai Cimpoi); „solarul, poetul pulsațiilor vitale” (Eliza Botezatu); „insatietatea de poetic” (Andrei Țurcanu); dar și cu obiecții ca acestea: „refuzul îndărătnic al gravitației” (Mihai Cimpoi); o poezie facilă „a retorismului și a surplusului de optimism” (Ion Ciocanu); „sentimentalism dulceag”, „exces de simțire, neghidat de inteligență” (Gheorghe Mazilu) etc. Eu însumi însă ilam niște băiguieli despre „poezii inspirate și versuri nedesăvârșite”. De aici ar trebui să se înțeleagă cel puțin că poetul n-a fost un răsfățat al criticii.

Într-un *cântec despre sine*, mai puțin cunoscut, Anatol Ciocanu se autodeclară „amantul a cinci mașini de scris”, confesându-se fără înconjur de toate petrecute în viața sa „ca o carte”. Intuim aici o ființă „dezbrăcată” de toate relele, neîmpăcată cu sine, cu cei din jur, un pelegrin rătăcind printre semenii săi care îl văd, se pare, într-o lumină deformantă: „Iată-mă:/ sunt eu în fața voastră-/ de gânduri urâte,/ de orgolii perfide,/ de păreri despre sine,/ de invidii,/ de răzbu-nare,/ de bănuieli,/ de morbul grandomaniei -/ de toate – acestea - / dezbrăcat,/ dezgolit,/ neștiut -/ prizonier al încrederii totale,/ prizonier al tuturor poemelor lumii,/ prizonier al tuturor pădurilor, munților/ și apelor țării,/ prizonier al tuturor femeilor/ frumoase și mai puțin frumoase,/ prizonier al destinului propriu/ chiar și-n Siberia cu taigaua mereu cântătoare,/ cu ochiul puștii mereu veghetor -/ prizonier/ *al marilor iubiri universale*”./ Iată-mă:/ *Acesta oi fi pentru Toți:/ curioșii,/ invidioșii, mintioșii,/ leproșii, laudăroșii,/ credincioșii și necredincioșii,/ mofturoșii,/ vanitoșii și veninoșii,/ colțoșii, scortșoșii,/ bărboșii, botoșii/ cu pieile lor albe,/ ori negre,/ ori roșii -// Acesta oi fi -/ să mă poată privi,/ judeca/ sau condamna/ acum ori cândva.*// *Acesta oi fi:/ fiul mamei Catinca/ ce mai plânge în cimitirul din Mălăiești/ că tot nu mai dau pe acasă,/ fiul tatălui Haralambie,/ care zace și el tot aici îngropat -/ plânge și el, dar cred că mai puțin după mine,/ mai mult după vinul cel de Busuioacă -/ de mâna lui prito-cit, descântat.../ Acesta oi fi:/ Anatol care a scris *o sută de cântece de dragoste/* ca, până la urmă,/ să nu se-aleagă cu nicio iubire,/ tot el a mai scris *o sută de cântece de-acasă,* / rămânând fără casă,/ (retezându-i-se, astfel, chiar rădăcina izvorului/ *acestor cântece*);// Anatol, care-a fost prieten/ cu toate păsările și firele ierbii,/ cu toate tavernele,/ dar și cu multe – palatele,/ poetul care a fost amantul/ a cinci mașini de scris -/ (pe patru le-a*

muncit-chinuit/ până la totala lor istovire,/ astfel – pă-răsindu-le);// *Acesta oi fi:/ pentru toți, pentru toate -/ cel care n-a fost bătaș/ dar a fost bătut de mai multe ori/ de prieteni și dușmani/ și-o singură dată, dar tare, de Dumnezeu,/ cel care n-a furat nimănuși niciun capăt de ață,/ el, la rândul-i, de atâtea ori furat și mințit;/ Cel care-a vorbit/ prin anii '60/ de *declarația drepturilor omului*// (încă nepublicată la noi)/ și-a fost crunt pedepsit -/ *abia atunci înțelegând coșmarul/ neamului său/ condamnat la umilință de-a pururi -/ Acesta oi fi -/ dezbrăcat de ultima pagină a cărții/ ca de cea de pe urmă cămașă/ în fața voastră îngăduitoare, cuminte,/ dar atât de trufașă;/ și cine-această mărturisire/ mi-o va primi de profund creștinească -/ să se convingă/ și să mă citească/ cât mai răsăr firile ierbii/ pe această/ *planetă/ dumnezeiască!*” (Fișier).**

„Sincer până în măduva oaselor”, Anatol Ciocanu vine, în fața Cititorului, fără orice umbră de ipocrizie, cu pagini smulse din viața sa „în versuri răbdătoare”. E în acest inventiv *Fișier* ceva ce amintește de antologicul *Formular* al lui Grigore Vieru, fie prin schela construcției unei autobiografii poetice, fie prin formula degajată, o autoficțiune debordantă, în cadență waltwhitmaniană (deloc specifică modalității sale poetice), un autoportret al „peregrinului”, în cuvintele scriitorului, trecut prin „sinistre vremi”, evocate obsedant în *Poe-mele durerii* (2000); *Cântecele mântuirii* (2001).

Dintre plachetele apărute în grafie chirilică, se rețin *Sărutul soarelui* (1965); *An neobișnuit* (1967); *Întoarcerea lui Călin* (1968); *Firul Ariadnei* (1970); *Cântece de-acasă* (1971); *Semnele iubirii* (1973); *Orele vegherii* (1974); *Sonetele câmpiei* (1975); *Alte cântece de-acasă* (1978); *Veșnic renaște* (1981); *Vârsta teiului* (1987). Scriitorul, „copil al soarelui”, evoluează în diferite roluri, deghizând-se în tânăr Telemah, voievod, fiu de împărat, peregrin, un Robinson „pe insula Răbdării”, e un afin cu Ovidiu și Villon, înrudit în spirit cu Creangă și personajele lui, cu figuri mitologice și livrești, ajutat în labirintul Timpului de „Ariadna, soră”. În imnuri, rugi și blesteme, balade și sonete se arată un rapsod care a râvnit „viața ca o sărbătoare”, manifestându-se adolescentin-romantic nu numai la începuturi, ci și la maturitatea pigmentată, totuși dramatic/ tragic, de fiorul dispariției inevitabile.

Dinamica evoluției/involuției prin reprezentarea senzorială a timpului topit în pragul casei, în pașii tatei, pașii mamei, dar și a luminii care, într-un „inel” al „arborelui vieții”, e plasticizată în asociații, imagini tradiționale, picturale, care sar în ochi, etalând o deosebit de acută percepție a realului. Metamorfoza părinților, a dragostei lor într-un pom ce ar inverzi poate fi generată de întoarcerea acasă a pelerinului care a uitat calea la părinți, la casă, la rădăcini:

„Pragul casei a scăzut
 pân' la piatră, pân' la lut,
 de când nu l-ai mai văzut;
 timpul s-a topit în el
 ca lumina-ntr-un inel
 limpede și subțirel;
 pașii tatei s-au lăsat
 tot mai grei, mai apăsat
 dinspre câmpuri, dinspre sat;
 pașii mamei l-au iubit
 până ce l-au logodit
 cu țărâna, de-a orbit;
 pașii tăi de l-ar călca,
 umerii i-ar lumina
 urcând pân' la glezna ta
 și-ncă-o viață ar mai trăi,
 ca un pom ar înverzi,
 de-ai veni-ntr-o bună zi...”
 (Pragul casei. A. M.)

Metafora coalescentă a timpului topit în prag „ca lumina-ntr-un inel/ limpede și subțirel” sau o altă intervertire a trecerii tatălui ca într-o magie: „pașii mamei l-au iubit/ până ce l-au logodit/ cu țărâna, de-a orbit” iluminează concretul într-o extraordinară libertate a fanteziei pe fundalul unui spațiu convențional rustic. Noutatea poeziei e în mecanismul de a reordona elementele lumii – pragul casei, lumina, pomul etc. – într-un sistem de relații inedite, stabilite de „fantezia creatoare”. Mihai Cimpoi identifică în poezia lui Ciocanu „o jilvăleală rimbaldiană a sufletului care se leagă simpatic de tot ce este fraged, candid, mărunț” [3, p. 196]. Jocul dintre aparențe și esențe, dintre „real” și „ireal” produce efectul de „irealitate senzorială” (Hugo Friederich), plasticizată în culori memorabile, acțiuni și gesturi ritualice, de cele mai multe ori, toate acestea dominate de seninătatea mioritică a personajului liric împăcat cu sentimentul dispariției inexorabile. O imagine complexă și relevantă a poeziei caligrafiate în stil festiv, specifică nu numai începuturilor poeziei sale, se desprinde din poeme ca acesta: „Cântece de-acasă/ Leagăne duioase,/ haine de mătase,/ cântece de-acasă...// Caut puntea voastră –/ noaptea e albastră/ peste casa noastră;// Pipăi melodia/ și-nfloreste via/ ori copilăria?// Tremură balada/ ori străluce spada,/ înroșind zăpada?// Făt-Frumos călare/ e-n apus de soare/ sau prăsadu-n floare?// Stele ard în ciucuri –/ tu îmi aduci struguri,/ mamă, să mă bucuri?// Leagă ce-amiroasă a/ mămăligă arsă –/ cântece de-acasă!” (Cântece de-acasă). De reținut că schimbarea de optică se face evidentă în maniera de tratare simultană a beatitudinii eului, ispitit de angoasanta interogație: „Tremură balada/ ori străluce spada, înroșind zăpada?”

E una dintre cele mai bune poezii care au creat imaginea falsă, nu fără temei, a unui poet solar, umbrit alteori de seninătatea mioritică a dispariției.

Presentimentul lunecării în nevință e încercat totuși la modul general, în spiritul credințelor populare, cu evocarea cucului, pasărea cu nenumărate semnificații simbolice în folclorul românesc, fie ele benefice sau malefice: „Mi-a cântat cucul din față –/ o fi-a moarte, o fi-a viață?// Mi-a cântat cucul din spate –/ o fi-a viață, o fi-a moarte?// A cântat și-a mai tăcut/ pentru anii, ce-au trecut,// și-a-nceput cu tânăr glas/ pentru anii, ce-au rămas;// dar parcă-i tremură glasul,/ parcă mi se moaie pasul!// cucul își cântă clipele/ sau își curăță-aripile?// Când nu-i aud numele,/ stau și-ascult pădurile,// când nu-i aud numele,/ stau și-mi ascult inima,// stau și mi-ascult inima,/ cum și-ngâna fratele –/ cucul meu, departele...” (Mi-a cântat).

La maturitate poetizările sunt depoetizate, fundamental rescrise, e adevărat, într-un limbaj direct, tranzitiv: „Perfide-s stelele pe cer/ Lucind de-a pururi mincinoase/ Peste speranțele ce-s arse/ Și peste vechi iconostase/ Înlăcrimate, dureroase –/ Perfide-s stelele pe cer,/ Din gheață sunt și din mister” (Cu-o zi trecută). Nu e vorba doar de dezamăgiri în confruntarea cu destinul implacabil, ci și de o schimbare de viziune, de sensibilitate și mentalitate, pe scurt, o schimbare a conceptului de poezicitate, într-o tradiție bine cunoscută a *cântării pătimirii noastre*.

S-a afirmat, nu o singură dată, că *Firul Ariadnei* și *Cântece de-acasă* sunt cărțile de vizită ale poetului. Dintre acestea, „cel mai bun volum al său, *Firul Ariadnei*, învedera intrarea poetului într-o zonă de trăiri marcate de tulburări dramatice profunde; conștiința lui de <<a fi cu adevărat>> impunea nu doar o exaltare senină, ci capacitatea de a se depăși, a înfrunta timpul...” [4, p. 422]. E timpul în care raportul poetului cu realitatea este tulburat de „limpezirea strașnică”, pericol ce-i paște pe poeți, exprimat voalat în profesiunea de credință *Lăutăreasca*, poem consacrat lui Ion Vatamanu, un prieten „îndrumat” și el de critica veghetoare: „La urma urmei/ toți poeții,/ simțindu-se 'nțeleși până la capăt/ din prima pân' la ultima silabă,/ își dau perfect de bine seama,//că nu mai au nimica de făcut/ și-atunci se-ntâmplă, sigur, altceva.// „O limpezire strașnică ne paște”, –/ a spus prietenul meu bun în treacăt,/ zâmbind neobișnuit, copilărește,/ de parcă a mințit în fața mamei/ cerând iertare”. Denaturarea și îndrumarea în „limpezirea strașnică” a versului se întorc împotriva poetului în „zbor invers”, de unde revelația că pentru orice compromis se plătește, „toate inverse a doua oară/ se-ntorc la noi”: „iar eu te-nvăț mereu/ elementare noțiuni umane/ de bine, de frumos și de credință,/ de datorii ce trebuiesc plătite/ acestui

timp, și-acestui bun pământ; // și toate inverse a doua oară/ se-ntorc la noi: și ochii tăi, și dorul,/ și zâmbetul copilului pierdut,/ și nopțile arând, și nepăsarea.../ Toate vin limpezi, prevestind lumina/ cea de pe urmă, fără de cruțare!”

O „limpezire strașnică ne paște”, „lumina cea de pe urmă” e fără de cruțare, căci în obișnuința modului de a fi al poetului îl duce la „orbire” (o imagine obsedantă), îi fac inima „de lemn îmbătrânit” și ochii „de gheață”: „De-atâta obișnuință am început să orbesc,/ nu mai văd nici pădurea, nu mai simt nici luna,/ venindu-mi în fiecare noapte la geam,/ ca o pasăre roșie;/ ca printr-un pahar străveziu,/ mă uit la trupul femeii ce-mi doarme alături –/ pe zi ce trece, obișnuindu-mă, tot mai puțin îl văd/ dogorând aerul viselor mele;/ lasă, mi-am spus, aceste deprinderi ce-ți fac/ inima de lemn îmbătrânit și ochii de gheață/ pleacă spre-un altul ca tine, de unde-ai să vii/ primenit, ca un lan de grâu după ploaie;/ pleacă, mi-am spus într-o oră de cumpănă grea,/ pe când ziua cu noaptea se-ngână-n tăcere,/ în ceasul acel vei simți cum se stinge de dor/ cineva-n așteptare și-n zbucium” (*Aeternitas*). Plecat către altul din sinea sa, poetul „veșnic renaște”, se simte primenit „ca un lan de grâu după ploaie”.

Întoarcerea privirii în interior e condiția eternă a poezilor, a dăinuirii lumii lor „ce n-are asemănare”: „Toți orbii sunt copiii lui Homer –/ Bolnavi de cântece, flămânzi de soare,/ Trăind în vraja negrului mister/ O lume-a lor ce n-are asemănare.// Mare-i albastrul sunet în auz –/ Culorile zdrobesc închipuirea/ Și se ciocnesc, negându-se ursuz,/ Între-un duel al sângelui cu firea!”. Conceput contrapunctic, poemul relevă complexitatea omului de creație prin intervertire, prin mecanismul metaforei coalescente, de o rară frumusețe:

„Și numai ochii degetelor tac,
Veșnic lucide și nestinse raze
De dragoste când se desfac
Spre lumi, pierdute-n mitice extaze.
Doar cântecul cu ochii pân’ la os
E aerul care-i venit să-i poarte
Sub cerul lui de-a pururi luminos,
Îndrăgostiți și mândri pân’ la moarte!”
(*Orbii*)

Așa-zisa „deschidere euforică” a poetului către lume e generată totuși de tensiuni interne ale sufletului, nici pe de parte liniștit și luminos cum vrea să se arate cel care se declară prizonier al *marilor iubiri universale*, prizonier al destinului său. Concomitent, el e copleșit de alte cântece, sfâșietor de triste. Măcinat de obsesii, de insatisfacții, merge tot mai frecvent, cu gândul, la lumea de apoi, la viața postumă. Fantoma

morții îi dă târcoale, toate „fără glorie-au luat sfârșit”, totul e văzut în negativ. În spațiul sinelui, poetul e un damnat care le face „de-a-ndoaselea pe toate”, jucând o „piesă/ În cel mai negativ și singur rol”. Excesul euforic al extravertitului e recompensat de dramele introvertitului:

„Ce mult mi se arată cum să mor,
Cum să-mi zbat inima, cum să-mi țin chipul,
Cum să-mi privească ochii la satrapul,
Care-mi va-mpinge gâtul sub topor!
Și-ades în vis îmi pare c-am murit,
Dar le-am făcut de-a-ndoaselea pe toate,
Că ritualuri sfinte, ne-nvățate
Fără de glorie-au luat sfârșit.
Și mă trezesc jucând febril o piesă
În cel mai negativ și singur rol
Și că nici rolul ăsta nu-mi prea iese,
Că-s sumbru, plin de bube și nămol...
Lumea, urându-mă, prinde-a șopti:
— De vrei să joci – învață-te-a muri!”
(*Rol*)

În *Interpretarea viselor*, Freud spune că unele dintre ele ar trebui citite invers (e adevărat, fără a putea explica această ciudățenie). În cazul „poeziei euforice” a lui Anatol Ciocanu, visul ar avea efect de corectare, de eliberare a energiilor și tensiunilor înăbușite în relațiile scriitorului cu lumea, cu creația sa. Poetul intră în rolul personajelor fictive ale poezilor cu care ar avea afinități de mentalitate, sensibilitate sau destin: „Villon a plâns reînviat din morți,/ Când se văzu din nou cinstind la masă –/ I se păru taverna odioasă,/ Murdari și proști prietenii lui toți.// Vai, n-o fi ajuns și el un maniac?/ Capu-i pustiu și fără vreo idee,/ Garafa-i pare-o pulpă de femeie,/ Moartă în cine știe care veac...// Sosiși la dracu-n praznic, François!/ Bețivi dormind fac gesturi de jivine,/ Crășmarul nici bacșiș măcar nu ia,// Femeile au apă chioară-n vine.../ ’Napoi la morți! Nu-s demne-aceste toate/ De lacrimile tale, majestate!” (*Villon*). Sentița din finalul sonetului, „’Napoi la morți! Nu-s demne-aceste toate/ De lacrimile tale, majestate!” e de o extraordinară încărcătură, o excepțională punere în scenă a unei dezolante existențe. O simplă comparație dintre viața de *aici* și *acum* cu cea de după moarte relevă prăpastia dintre idealitatea răvnită și realitatea deprimantă.

În „toga iluziilor”, eul poetic devine mai meditativ, el, care altădată declara că „Sunt cel mai tânăr voievod/ Al sufletelor migratoare” (*Voievod*), acum, când se atinge de albastrul iernilor ce vin”, s-ar vrea „de olmaz”, strălucind în beznă: „Trebuia s-ajung și n-am ajuns/ nici de faptă, nici de răspuns; // calului jăritic

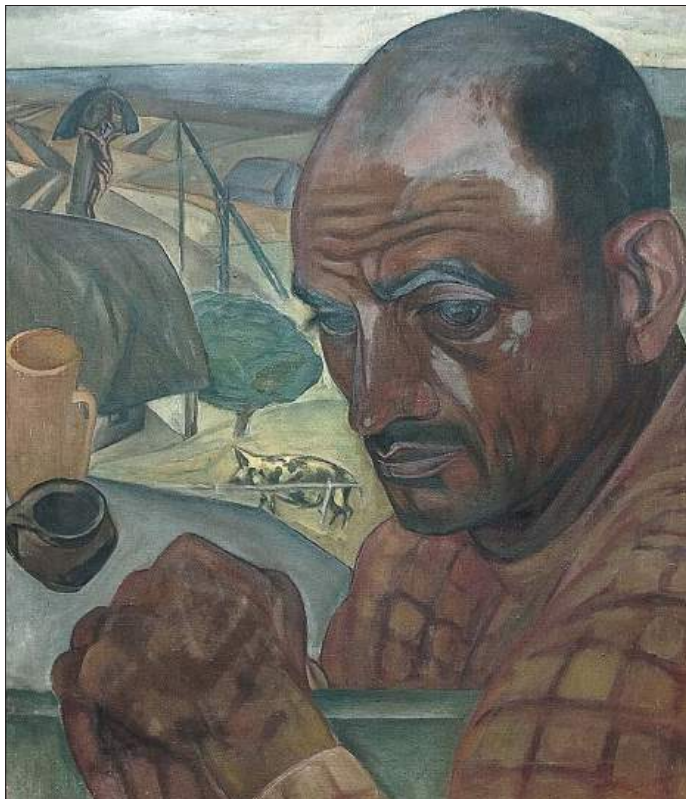
nu i-am dat,/ nu m-a dus spre dor,/ ci spre păcat,// și
întors pe jos, cu pas de melc –/ capu-n față cui o să-
mi aplec?// Codrii muți cetățile și-au stins,/ ochii mei
de toamnă s-au atins// și pe ramuri goale/ anii mei –/
trei – încet se-apropie de trei...// Trebuia s-ajung și
n-am ajuns/ nici de faptă bun, nici de răspuns// și-
acum inima-mi se-atinge lin/ de albastrul iernilor ce
vin:// pe albastrul lor,/ de bun rămas,/ de olmaz mi-aș
vrea-o, de olmaz!” (*De-olmaz*).

În raport cu puterea, e încercat de fiorul efemeru-
lui, al caducității; din atotputernicia regelui sângeros,
stăpân tiran pe care „l-au părăsit și prea schimbat ur-
mașii” nu a rămas decât coroana, care „lucește cu ochi
de aur ca satana”: „Domnia lui precum un fir de sânge/
pe pieptul țării și-azi se mai prelinge;// i-i de rugină
spada, moartă mâna/ și oasele i le-a-nghițit țărâna;//
l-au părăsit și prea schimbat urmașii,/ discipolii fideli,
perfizii, lașii;// stau putrezind în albiile fricii/ ostașii,
episcopii, măscăricii;// uitați sunt cei ce-nscriseră în
anale/ cruzimea aventurii dumisale;// gestul, zgârcit și
aprig la mânie,/ nu i-a rămas mărunt nici pe hârtie;//
numai coroana-n ani, numai coroana/ lucește cu ochi
de aur ca satana...” (*Regele*).

„Lumina”, simbol dominant în poezia lui Anatol
Ciocanu, în asociere cu „orbirea” instituie un model
distinct, un sistem poetic, doar la prima vedere spon-
tan, pentru că, la urma urmelor, e un sistem poetic
de o „spontaneitate elaborată”, în care lumea e cân-
tată în contrapunct, nu fără regretul că „amantul a
cinci mașini de scris” s-a lăsat sedus de multe ori de
aparențe, mai puțin de esențe.

BIBLIOGRAFIE

1. Rachieru A. D. Poeți din Basarabia: (un veac de poezie românească). București: Editura Academiei Române. Chișinău: Știința, 2010. 677 p.
2. Țurcanu A. Anatol Ciocanu solarul (și tragicul), în: Andrei Țurcanu, Arheul Marginii și alte figuri. Iași, Tipo Moldova, 2013. 218 p.
3. Cimpoi M. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Editura Fundației Culturale Române, 2002. 431 p.
4. Cimpoi M. Aprecieri critice la cărțile anterioare semnate de A. Ciocanu. În: Anatol Ciocanu. Poemele durerii. București: Biodora, 2000, 422-425 p.

Auguste Baillayre. *Țăran basarabean (Ion Nistreanu)*, 1922.
Muzeul Național de Artă al României